

Klikkertrening

Av Solvor Nærland

Under distrikt Hordaland sine aktiviteter med shiba, har vi fokus på bruk av klikker. Olav Aga er utdannet klikkerinstruktør fra Canis hundeskole, og er hovedansvarlig. Selv har jeg tatt fire av Canis sine klikkerkurs med de to shibaene jeg lever med nå, og blir som en slags assistent.

En viktig del av klikkertrening er at hunden selv tar aktivt del i læringsprosessen. I stedet for å lokke, dra, rykke eller kjeft, lar vi hunden selv finne ut hva den må gjøre for at vi skal klikke og belønne. Det betyr at vi unngår å "korrigere" hunden når den gjør feil slik at den ikke mister lysten til å prøve seg fram. Vi må heller lete etter de riktige tingene den gjør, forsterke dette ved å belønne, og utvikle det videre. Etterhvert finner hunden ut at det faktisk lønner seg å gjøre det vi vil.

Fokuser på hva hunden skal gjøre istedet for hva den ikke skal gjøre. Eksempel: I stedet for å kjeft på eller straffe hunden når den bjeffer, kan vi belønne den når den er stille. I situasjoner der hunden pleier å bjeffe, må vi komme den i forkjøpet: klikke og belønne den for at den er stille før den rekker å begynne å bjeffe. Når hunden får belønning for å være stille, vil periodene med bjeffing bli redusert tilsvarende.

I klikkertreningen inngår du og hunden en avtale som begge tjener på: "Når hunden gir deg det du har lyst på, gir du hunden det den har lyst på". Det betyr at det følger med noen forpliktelser også for deg:

1. Du skal være "ærlig" med klikkeren. Det vil si at hvert klikk skal føre til belønning. Også dersom du klikker ved en feil, skal hunden ha belønningen.

2. Du skal tilby hunden din anstendige lønnsbetingelser, dvs. gi den forsterkere den virkelig vil jobbe for. Finn ut hva den liker bedre enn alt annet, og bruk det når du trener med klikker.

3. Du skal være flink til å øke kravene i små skritt, slik at hunden hele tiden beholder troen på at den kan få deg til å klikke bare den prøver litt til.

Betinget forsterker

En betinget forsterker er noe som varsler at den virkelige belønningen, dvs godbiten eller leken, er på vei. Klikkeren er en liten plastboks som lager en distinkt klikkelyd. Når hunden har lært at denne lyden betyr at godbiten eller ballen kommer, gir klikkeren meget klar informasjon til hunden. Med klikkeren kan vi forsterke i nøyaktig riktig sekund, akkurat i det den går noen få skritt pent i båndet. Med denne riktige timingen kan vi gjøre innlæringstiden adskillig kortere. Hvis vi klikker akkurat i det hunden gjør som vi vil, gjør det ingenting at den virkelige belønningen (godbiten eller ballen) først kommer noen sekunder senere. Det er det som hunden gjorde akkurat idet den hørte klikket som vil bli husket.

Vi trenger ikke engang bruke en klikker for å drive med klikkertrening. En betinget forsterker kan være mange forskjellige ting – klikker, fløyte, smattelyd med munnen.

Krav til en betinget forsterker:

1. Lyden bør være kort og konsis:

- Klikker: Meget kort og konsist.
- Fløyte: Brukbar, men vanskelig å fløyte like presist som å klikke.
- Ros: Et kort "BRA" fungerer, men ikke like godt som klikkeren.

2. Den må ha en klar og utvetydig betydning for hunden ("belønningen er på vei") :

- Klikker: Oppfyller kravet så lenge hvert klikk fører til belønning. Klikk aldri uten å belønne.
- Fløyte: Samme som for klikker.
- Ros: Vi snakker ofte med hunden uten at det betyr belønning. Hvis vi velger ut noen faste korte ord som betyr belønning hver gang vi bruker dem, hjelper det. Men ros oppfyller sjelden kravet like godt som fløyte og klikker.

3. Den må være lett å oppfatte for hunden:

- Klikker: Fungerer fint opp til 50 m (noe kortere i områder med mye støy).
- Fløyte: Fungerer bra på enda større avstander enn klikkeren.
- Ros: Høres også på avstand.

4. Bør være lett å bruke for føreren:

- Klikker: Meget grei å bruke. Kan gjemmes i hånda slik at ikke hunden ser den.
- Fløyte: Ulempen er at vi må ha fløyta klar i munnen hele tiden. Dette ser hunden, og vi risikerer at den bare vil jobbe når den ser at vi har fløyta framme.
- Ros: Oppfyller dette kravet aller best.

Innlæringsveien

1. Lag en målsetting: Bestem deg for hva hunden skal gjøre (i stedet for hva den ikke skal gjøre) og i hvilke situasjoner den skal kunne gjøre det.
2. Form fram atferden: Glem kommandoer til å begynne med. Få heller hunden til å tilby atferden (f.eks. sitt, springe mot deg, være stille). Klikk og belønn en del ganger.
3. Sett på kommandoen: Start med å si kommandoen samtidig som hunden tilbyr atferden frivillig. Når du har gjort dette en del ganger, kan du begynne med å teste kommandoen i gradvis vanskeligere situasjoner. Si sitt mens hunden står og ser på deg. Kall inn når den ikke er spesielt opptatt av andre ting. Hvis det går bra, kan du prøve kommandoen i en litt vanskeligere situasjon. Hvis det ikke går bra, bør du først repetere kommandoen litt flere ganger når hunden tilbyr adferden frivillig.
4. Opprettholdingsfasen: For at hunden skal fortsette å komme på innkalling eller gå pent i bånd resten av livet, er det viktig at vi ikke slutter å belønne adferden. Ha alltid med godbiter eller det som er belønnende for hunden når du er på tur slik at du kan fortsette å belønne når hunden for riktig adferd. Du kan trappe ned hvor ofte du klikker og belønner, men et klikk skal alltid føre til belønning. Se om variabel belønning seinere.
5. Generalisering: Tren i mange forskjellige situasjoner. Når du trener i en ny situasjon, bør du klikke og belønne oftere enn når du trener i en kjent situasjon.

Viktige begrep ved klikkertrening

1. Timing: dvs hvor presist du klikker. Hvis du klikker for seint, vil du forsterke en annen atferd enn du hadde tenkt.
2. Kriterier: dvs hva hunden skal gjøre for at du skal klikke. Start med små trinn og øk kravene. Disse trinnene kalles kriterier. Start f.eks. med at hunden skal gå pent i bånd 2 meter før du klikker og belønner. Når det går bra øker vi til 4 meter, 6 meter, 10 meter osv. For å vurdere om du har satt riktige kriterier: Går det bra? = øk kriteriene. Går det dårlig? = senk kriteriene.
3. Forsterkningsfrekvens: dvs hvor ofte du belønner. Spesielt med valper er det viktig å belønne ofte for de ikke skal avledes av noe annet og miste interessen. Klikk – belønn, klikk – belønn, som en mitraljøse. Etterhvert som du har trent en stund, kan hunden trene lengre for mindre belønning. Men det må skje gradvis.
4. Forsterkningskvalitet: dvs hvor bra du belønner. Jo bedre belønningen er, jo mer interessert vil hunden være i å trene. Når du trener innendørs, kan det holde med tørre godbiter. Men når du trener på steder med andre hunder eller forstyrrelser, må belønningen være noe hunden virkelig elsker: En hund elsker pølsebiter, en annen liker bedre vaffelbiter. Noen liker å leke med ball eller en fille festet i tau. Finn ut hva din hund vil jobbe for. Jo bedre belønningen er, jo mer effektiv vil treningen bli.

Klikkeren er ikke et innkallingssignal!

Når vi har lært hunden at klikk fører til belønning, oppdager vi at den kommer springende i full fart hver gang vi klikker. Det er derfor fristende å bruke klikkeren som et innkallingssignal. Det skal vi ikke gjøre. Klikkeren skal bety "Det gjorde du bra – belønningen er på vei", og ingenting annet!

Hvis vi vil bruke klikkeren i forbindelse med innkalling, skal vi klikke når hunden allerede er på vei inn til oss, eller akkurat i det den reagerer på innkallingssignalet og begynner å springe mot oss. Altså: klikkeren skal brukes for å belønne hunden når den kommer på innkalling – ikke for å få den til å komme.

Jackpot

En "jackpot" brukes når hunden presterer noe usedvanlig bra: en vanvittig rask innkalling, at den kommer selv om den har mye mer lyst til å gå mot en annen hund, når den plutselig har forstått hva vi ville.

Ved jackpot klikker vi som vanlig bare en gang. Men gevinsten for hunden er mye større. Kanskje den får 14 godbiter istedet for 1.

Variabel forsterkning

Etter hvert begynner vi å trappe bevisst ned på belønningsfrekvensen. Dette skal skje gradvis. Hunden skal aldri vite når belønningen kommer. Den må tro at det kan skje når som helst. Hvis vi trapper ned forsterkningsfrekvensen jevnt og trutt, får vi etterhvert en hund som kan jobbe meget lenge og intensivt. Hvis dette skjer for raskt, risikerer vi at den slutter å utføre atferden.

Når vi ikke lenger skal belønne hunden hver eneste gang den er flink, kan vi også begynne å være litt mer kritisk til hva vi forsterker. Hvis vi bare skal belønne to av tre innkallinger, så betal for de to beste. Dvs når hunden kommer litt raskere enn vanlig, fra litt lengre avstand eller fra en situasjon med andre fristende forstyrrelser. Dette vil etterhvert øke kvaliteten på atferden. I tillegg lærer hunden seg at hvis den ikke blir forsterket første gang, er det bare å prøve igjen og igjen.

Men fortsatt er det slik at hvis vi først klikker, skal det medføre like god belønning. Forskjellen ligger i at det skal mer til før vi klikker.

Kilder:

- *Klikkertrening for din hund av Cecilie Kjøste og Morten Egtvedt, Canis Forlag 2001*
- *Kurskompendium fra Canis hundeskole*